

HYVIÄ PAINAJAISIA

Neil Gaiman on eri maata. Amerikkalaisissa sarjakuvafanzineissa, viittasankarien luvatuilla sivuilla, Gaiman on ristitty "englantilaisintellektuelliksi". Alan Mooren kynänjäljissä Gaiman on puhaltanut uutta henkeä niin supersankarisarjakuviin (Eclipse Comicsin "Miracleman") kuin perinteiseen kauhutarjakuvaan (Taboo-antologian "Sweeney Todd"). Tällä hetkellä Gaiman puuhailee ainakin Hyviä Enteitä-romaanin elokuvakäsikirjoituksen ja Alice Cooperin kanssa.

Gaimanin luomuksista on kuitenkin yksi ylittse muiden: miehen DC:lle juonima The Sandman. Kauhutarjakuva, joka on myynyt laajasti koonaan uusille lukijoille.

Tarinoita tarinoista

Matkalle lähdetään kypärä päässä ja viirra harteilla. Ajan ja paikan rajat on tehty rikottaviksi, varsinkin kun sinulle on annettu kyky matkustaa ihmisten unissa. Kadonnut hiekkapussi on löytynyt, mutta Unten valtakunnasta löytyy vielä korjattavaa. Kun pikkuprinssessa näkee painajaisia, niin sankaria aina tarvitaan... Päällisin puolin Sandman on kuin kuka tahansa sarjakuvaheros.

Neil Gaiman on käyttänyt Sandmanin lähtökohtana vanhaa DC-sankaria, mutta jutun juurta voi etsiä kauempaakin. Muistettakoon vaikka romantiikan ajan monitaituri E.T.A. Hoffmanin ja novelli "Der Sandmann" (1817). Tarinan päähenkilö oli karvaturpainen ikki, joka heitteli lasten silmille unihiekkaa niin että silmät tippuvat vertavuotavina päästä. Ennenään kuin päähahmossa yhtäläisyyksiä löytyy juttujen aineksissa. Hoffmanin taidekulttuurin lanseeraamat kauhukuvaelmat – nuket, kunnitukset, kaksoisolennot ja pikkulapset – ovat samaa materiaalia, jota Gaimankin parhaimmissa painajaisissaan työstää.

Neil Gaimanin kirjailemiin iltasatuihin ei malta nukahtaa. Gaimanin Sandman-sarjakuvan ympärille kuto ma maailma on kuin tikkutäkki, joka on koottu vanhoista räsyistä. Taitavana käsityöläisenä Gaiman on tehnyt tarpeistaan torkkupeiton, jonka palasista voi ennustaa vaikka parempaa tulevaisuutta.

Gaiman eroaa monesta aikalaispelottelijastaan siinä, että hän laittaa käyttämänsä kauhutarinat syynin alle. "A Doll's House"-tarinan loppu on kuin kaikkien satujen ja kunnitustuttujen äiti- ja samalla niiden kommentti ja selitys. Tarinan näkijä ja kokija – teinityttö Rose – joutuu massamurhaajien ja lapsivarkauksien painajaismaiseen todellisuuteen. Tyttö ei enää uskalla eritellä mikä hänen kokemuksistaan on totta, mikä unta, koska pelkää menettävänsä mielenterveytensä. Päinvastoin kuin sadun Liisa Ihmemaassa, hän jää kuitenkin epäilemään onnellista loppua: "...ja sitten hän heräsi... olen aina vihannut tarinoita jotka loppuvat niin. Tuntuu kuin minua olisi huijattu..."

Sandmanin maailmassa edes ikuisiksi luodut eivät voi luottaa ikuisen olemassaoloon. Samaisen "A Doll's House"-tarinan lopussa Sandman laittaa oman perhesopunsa koetukselle liittämällä sisarelleen Intohimolle: "me loputtomat olemme heidän palvelijoitaan – emme heidän isäntiään – Me emme manipuloi heitä, vaan he manipuloivat meitä. Me olemme heidän lelujaan. Heidän nukkejaan..."

Ollaan kaukana vanhojen supersankarileegoiden vankasta uskosta ainoaan oikeaan asiaan. Ja romantiikan ajan liekeittäjä kääntyy vähintään haudassaan kuitlessaan herkkämielisen kolleegansa vuodatusta.

Aikamme sankarit

Gaimanin reseptissä kirjoittaa vanhat tarinat uusiksi ei ole vielä mitään uutta. Aikojen saatossa niin myytit kuin sadut ovat saaneet uustulkintansa nk. taidesatujen ja myyttisatujen muodossa. Aikamme omat sadut ja myytit – supersankarit tarinat – ovat nekin löytäneet uudistajansa jo ennen Gaimania.

Parhaissa Sandman-tarinoissa juttujen keskiöön nousevatkin nk. tavalliset ihmiset. On-

neksemme Gaiman ei kuitenkaan kerro "ihmissuhdetarinoita" vaan lähtee liikkeelle jalat tukevasti ilmassa: unelmien, unten ja painajaisien maailmasta. Sandmanin hahmo on kuin liikkeellepaneva voima – tai tekosyy – kertoa meidän miellenne kellarikerrosten tarinoita.

Esimerkkinä käy vaikka Gaimanin DC:n Vertigo-esittelylehteen kirjoittama Sandman-tarina "Fear of Falling". Seitsemän sivun mittainen juttu kertoo rimakauhua potevasta näytelmäkirjailija/ohjaajasta, joka juuri ennen ensi-iltaa aikoo vetäytyä näyttämöltä. Ennen vetäytymistään kaveri näkee kuitenkin painajaisunen: sen klassisen, jossa olet joutunut korkeimpaan paikkaan ja ainoa suunta on lujaa alaspäin. Vuorensa huipulla tarinan päähenkilö kohtaa Hiekkamiehen tutut piirteet ja alkaa kertoa tälle unistaan. Pian lukijalle käy kuitenkin selväksi, että mies käy dialogia oman itsensä ja todellisuuden kanssa...

Tarina päättyy kun päähenkilö tipahtaa kalliolta – suoraan tyhjälle näyttämölle. Viimeisessä rundussa kaveri tuijottaa kohti tyhjiä lehtereitä, odottavaa näyttelijäseuruetta – ja meitä lukijoita – sanoen: "Sometimes the fall kills you. And sometimes, when you fall, you fly – Okay, everybody! Let's take it from the top."

Ehkä se ero onkin siinä. Korkealentoisista aiheista ja – henkilöistä huolimatta Gaiman onnistuu kertomaan arkisia tarinoita, jotka koskettavat muitakin kuin kauhu/fantasia/supersankaritradiitioon vihkiytyneitä. Gaimanin oman elämänsä sankarit uskaltavat herätä painajaisistaan ja lentää ilman viittaakin.

Pekka Ollikainen

LÄHTEENÄ:

Comics Interview – Sandman Super Special. Fictioneer Books.1993.

SANDMAN-ALBUMIT:

Perludes & Nocturnes

A Doll's House, 1990, Nukketalo 1, Jalava 1992

Dream Country, 1991

Season of Mists, 1992

A Game of Yuo, 1993

Sandman 1-8, Kalma 2-6/1991, 1-4/1992

